

Sygn. akt II Ca 410/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Grażyna Kobus

Sędziowie: SO Alicja Chrzan

SO Barbara Nowicka

Protokolant: Alicja Marciniak

po rozpoznaniu w dniu 1 lipca 2014 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa C. K.

przeciwko (...) SA w W.

o zapłatę 30.000zł

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 19 marca 2014 r. sygn. akt I C 3012/13

I zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądzoną od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 30.000zł obniża do 15.000 (piętnaście tysięcy)zł ; koszty procesu między stronami wzajemnie znosi; należną Skarbowi Państwa tytułem opłaty od pozwu kwotę 1.500zł obniża do 750zł i nie obciąża powódki dalszą częścią tej opłaty;

II oddala dalej idącą apelację;

III znosi wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 marca 2014r. Sąd Rejonowy w Świdnicy zasądził od strony pozwanej (...) SA w W. na rzecz powódki C. K. kwotę 30.000 zł z ustawowymi odsetkami od 23 października 2013r. i orzekł o kosztach procesu.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że: dnia 29 października 2005r. w G. A. S.została potrącona przez samochód, w wyniku czego poniosła śmierć. Samochód sprawcy wypadku posiadał ubezpieczenie OC u strony pozwanej, która odpowiada za skutki tego wypadku. Powódka jest matką zmarłej. Zmarła była bardzo zżyta z matką, która boleśnie przeżyła i wciąż przeżywa jej śmierć. Relacje z matką układały się bardzo dobrze. Widywały się co 2 - 3 dni. Zmarła odwiedzając rodziców zawsze pytała, czy nie potrzeba im pomóc, pomagała matce w sprzątaniu domu i w ogrodzie. Wspólnie spędzały święta i obchodziły uroczystości rodzinne.

Po śmierci A. S. jej matka ciągle płakała i mimo upływu lat sytuacja nie ulega zmianie. Powódka codziennie wspomina córkę, z której śmiercią nie może się pogodzić;
w pokoju, w którym śpi ma fotografię zmarłej, na widok której płacze po stracie tej córki.

Powódka nadal ma liczną rodzinę, tj. męża, dwóch dorosłych synów w wieku 50 lat i 42 lata, którzy nie założyli własnych rodzin i mieszkają wciąż z rodzicami, a także drugą córkę, która ma własną rodzinę z dwojgiem dzieci, w związku z czym rzadziej odwiedza rodziców.

Zmarła była najmłodszym i najbardziej kochanym dzieckiem powódki. W chwili wypadku miała 37 lat. Obecnie powódka z mężem praktycznie opiekuje się jej dziećmi, gdyż mąż zmarłej założył nową rodzinę i ma z obecną żoną dzieci. Codzienny widok wnuków sierot utrwała i potęguje stan emocjonalny powódki po stracie ukochanej córki.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo w całości tj. do kwoty 30.000 zł, jako podstawę prawną wskazując przepisy art.448 kc w zw. z art. 23 i 24 kc.

W uzasadnienie wskazał, że więzi rodzinne, w szczególności więzi rodziców z dziećmi, zwłaszcza w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, o silnych związkach emocjonalnych, posiadają status dobra osobistego (art. 23 kc) podlegającego ochronie prawnej (art. 24 kc). Spowodowanie śmierci osoby bliskiej uprawnia zatem w takich realiach do wniosku o naruszeniu w/w dobra osobistego a w konsekwencji o uprawnieniu do zadośćuczynienia za krzywdę na podstawie art. 448 kc.

Zmarła córka powódki była niewątpliwie jej osobą najbliższą, z którą łączyły ją więzi wyjątkowe, szczególne. Była najukochańszym dzieckiem, często powódkę odwiedzającym, na pomoc i wsparcie którego powódka zawsze mogła liczyć. Relacja powódki i zmarłej ocenić zatem należy jako szczególną więź rodzica z dzieckiem w niewątpliwie prawidłowo funkcjonującej rodzinie, na co wskazują systematyczne, częste odwiedziny i pomoc, a co statuuje istnienie dobra osobistego powódki w tym zakresie. Ponadto wątpliwości nie budzi także drugi koniecznych elementów zadośćuczynienia w postaci krzywdy. Powódka twierdzeniami własnymi, popartymi zeznaniami swojego męża wykazała okoliczności uzasadniające ból i cierpienie po stracie ukochanej córki. Pomimo upływu lat powódka nadal bardzo przeżywa śmierć córki, z którą nie może się pogodzić. Również sytuacja życiowa po śmierci córki, a mianowicie zwiążanie się jej męża z inną kobietą potęguje przeżycia powódki, skoro zmuszona została do opieki a de facto do wychowywania jej dzieci a swoich wnuków, które w wyniku wypadku zostały półsierotami, co dodatkowo akcentuje brak jej córki.

Powódka jest osobą dojrzałą, która posiada własną rodzinę; nie jest zatem człowiekiem samotnym, nie została pozbawiona całkowitego wsparcia i podpory życiowej. Z drugiej strony jednak śmierć córki, z którą była bardzo zżyta, zawsze mogła liczyć na jej wsparcie, a także pomoc, spowodowała u niej liczne negatywne następstwa , tj. nieustanne rozpamiętywanie, płacz, zamartwianie się niedolą wnuków.

Z powyższych przyczyn Sąd uznał, dochodzona kwota 30.000 zł jest odpowiednia do krzywdy doznanej przez powódkę w wyniku naruszenia jej dobra osobistego na skutek zerwania szczególnej więzi rodzinno - emocjonalnej po śmierci córki powódki wskutek wypadku samochodowego, za skutki którego odpowiedzialność ponosi pozwana.

W zakresie odsetek sąd miał na uwadze datę odmownej decyzji pozwanej co do żądania zapłaty zadośćuczynienia, tj. 22 października 2013r.

O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc mając na względzie wynik sporu, a także wartość przedmiotu sporu i wynikającą stąd wysokość stawek wynagrodzenia pełnomocnika powódki, tj. 2400 zł (§ 6 pkt 5 Rozp. Min. Spr. z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ...).

Powyższy wyrok zaskarżyła w całości strona pozwana domagając się jego zmiany, poprzez oddalenie powództwa i zarzucając mu:

1. naruszenie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. i art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK poprzez przyjęcie, że ponosi odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych powódki na podstawie ubezpieczenia sprawcy OC posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody wyrządzone w związku z ruchem pojazdów w sytuacji, gdy ustawa i zawarta umowa ubezpieczenia nie przewidują możliwości uzyskania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych;
2. naruszenie art. 14 ust. 1 powyższej ustawy przez zasądzenie od odsetek ustawowych od dnia 23 października 2013r.tj. za okres wcześniejszy niż upływ 30 dniowego terminu liczonego od dnia zgłoszenia szkody mimo, że przed upływem tego terminu nie była obowiązana spełnić świadczenia na rzecz powódki, zatem nie pozostawała w opóźnieniu;
3. naruszenie § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w zw. z art. 98k.p.c. poprzez jego zastosowanie i zasądzenie na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 2400 zł w sytuacji gdy w sprawie zastosowanie ma § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 98 k.p.c. gdzie stawka minimalna wynosi 360 zł.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację oparł się na ustaleniach faktycznych Sądu Rejonowego mających oparcie w zebranych materiale dowodowym i zważył co następuje:

Apelacja jest w części uzasadniona.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa materialnego – art. 448 kc oraz art. 24 kc w zw. z art. 34 ust 1 ustawy z 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tj. Dz.U. nr 392 z 2013r.) są nietrafne i stanowią jedynie nieuzasadnioną polemikę z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego, co do zasady.

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem strony pozwanej, że nie ponosi ona odpowiedzialności na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody wyrządzone w związku z ruchem pojazdów w postaci naruszenia dóbr osobistych powódki poprzez zerwanie więzi rodzinnych z córką. Wprawdzie przepis art. 446 § 4 kc na mocy, którego sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku z naruszeniem prawa do życia, w rodzinie i za ból spowodowany przedwczesną utratą najbliższej osoby wszedł w życie 3 sierpnia 2008r., nie oznacza to jednak, że członkom rodziny zmarłego przed tą datą nie przysługują środki ochrony prawnej przewidziane w innych przepisach kodeksu cywilnego tj. sankcje za naruszenie dóbr osobistych w postaci zerwania więzi rodzinnej ujęte w art. 24 § 1 kc i art. 448 kc.

Wśród dóbr osobistych wymienionych jedynie przykładowo w art. 23 kc są: prawo do życia w rodzinie, więź emocjonalna łącząca bliskich krewnych. Utrata osoby bliskiej w sposób na tyle istotny narusza sferę psychicznych odczuć jednostki, że bez wątpienia ingeruje w jej dobra osobiste jakimi są więzi rodzinne.

Jeżeli zatem śmierć członka rodziny oraz związane z tym negatywne następstwa godzą w dobra osoby najbliższej dla zmarłego, to nie ma podstaw do odmowy przyznania jej odpowiedniej sumy zadośćuczynienia za doznaną krzywdę stosownie do art. 448 § 1 kc w zw. z art. 24 § 1 kc.

Taki pogląd jest ugruntowany w judykaturze i piśmiennictwie i podziela go również Sąd Okręgowy w składzie orzekającym w tej sprawie (vide: wyrok SN z 14 stycznia 2010r. IV CSK 307/09, OSP nr 2 poz. 15 z 2011r.; wyrok SN z 10 listopada 2010r. II CSK 248/10, Lex nr 785 681; uchwała SN z 13 lipca 2011r. III CZP 32/11, OSNC nr 1 poz. 10 z 2012r.; wyrok SN z 15 marca 2012r., I CSK 314/14 Lex nr 1164718).

Nie ulega wątpliwości, że skoro pokrzywdzonemu przysługuje na podstawie przepisów dotyczących ochrony dóbr osobistych zadośćuczynienie od bezpośredniego sprawcy naruszenia dobra osobistego, to tym samym może się on domagać spełnienia świadczenia od ubezpieczyciela sprawcy szkody. Istota ubezpieczenia, zwłaszcza od

odpowiedzialności cywilnej, polega bowiem na tym, że w ramach zawartej umowy ubezpieczenia, ubezpieczyciel przyjmuje na siebie odpowiedzialność sprawcy (art. 822 § 1 kc).

Zgodnie z art. 34 ust 1 ustawy z 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych ... w brzmieniu obowiązującym w dacie powstania szkody powódki z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkodę jest więc uzależniony od zakresu odpowiedzialności ubezpieczonego, przy czym stosownie do art. 362 kc wyrównaniu podlegają wszystkie uszczerbki pozostające w adekwatnym związku przyczynowo – skutkowym z wypadkiem ubezpieczeniowym, zgodnie z zasadą pełnej kompensacji szkody.

Ubezpieczyciel naprawia wyrządzone szkody zamiast sprawcy, a zatem jeśli do odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody, na osobie stosuje się ogólne zasady odszkodowawcze przyjęte w kodeksie cywilnym (art. 444 - 449 kc i art. 361 – 363kc), to takie same zasady stosuje się do ubezpieczyciela. Obowiązują one także w odniesieniu do świadczeń kompensujących uszczerbek niemajątkowy (krzywdę) czyli do zadośćuczynienia. Dopiero wyłączenie (bądź ograniczenie) odpowiedzialności posiadacza pojazdu skutkuje również uwolnieniem od tej odpowiedzialności (ograniczeniem), jego ubezpieczyciela.

Ani z przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych ... ani z innych unormowań prawnych nie wynika, by odpowiedzialność ubezpieczyciela sprawcy za szkodę w postaci naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych zmarłego, wywołana śmiercią na skutek wypadku komunikacyjnego, gdy sprawca sam ponosi odpowiedzialność była wyłączona. Takie wyłączenie musiałoby być wyraźne (vide: uchwała SN z 20 grudnia 2012r. III CZP 93/12, Lex nr 1267081; wyrok SA w Krakowie z 6 września 2012r., I ACa 739/12, Lex nr 1223205; wyrok SA w Katowicach z 7 lutego 2013r. I ACa 992/12; Lex nr 128 9431; wyrok SA w Gdańsku z 6 marca 2013r. I ACa 769/12, Lex nr 1316180; wyrok SA w Warszawie z 14 stycznia 2014r. I ACa 1342/13, Lex nr 1422481).

Chybiony jest także zarzut apelacji dotyczący naruszenia przepisu art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych ... którego skarżąca dopatruje się w przyznaniu przez Sąd Rejonowy odsetek od zasądzonej należności od dnia 23 października 2013r. w sytuacji gdy nie minął wówczas jeszcze 30 dniowy termin do spełnienia świadczenia zakreślony tym przepisem.

W aktach szkodowych pozwanej przesłanych Sądowi Rejonowemu znajduje się pismo powódki z 20 września 2013r., w którym żądała wypłaty zadośćuczynienia, brak na nim prezentaty ubezpieczyciela, z której wynikałoby kiedy otrzymała zgłoszenie szkody. Skarżąca nie wykazała, że zgłoszenie szkody nastąpiło dopiero 26 września 2013r., a skoro 22 października 2013r. odmówiła powódce wypłaty zadośćuczynienia to słusznie w tych okolicznościach Sąd Rejonowy uznał, że pozostawała w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia od 23 października 2013r.

Nie ma też racji skarżąca, iż Sąd Rejonowy zasądzając koszty procesu na rzecz powódki zastosował niewłaściwą stawkę minimalną dla ustalenia wynagrodzenia jej pełnomocnika będącego radcą prawnym.

Zgodnie z § 10 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz.U. z 2013r. nr 490) stawki o których mowa m.in. w § 10 ust 1 pkt 2 (za prowadzenie spraw o ochronę dóbr osobistych) nie obejmują opłat od roszczeń majątkowych dochodzonych łącznie. Do roszczenia majątkowego o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego stosuje się stawki określone w § 6 rozporządzenia i stawkę z § 6 pkt 5 prawidłowo zastosował Sąd I instancji biorąc pod uwagę wartość przedmiotu sprawy.

Natomiast w ramach podniesionych zarzutów apelacji istnieją podstawy do obniżenia wysokości przyznanego powódce świadczenia. Nie ulega wątpliwości, że krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno jednoznacznie i obiektywnie ocenić oraz wyrazić w formie pieniężnej.

Przy ocenie tego rodzaju sytuacji nie można pomijać takich przesłanek jak dramatyzm doznań osoby bliskiej zmarłego, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, cierpienie, ból, wstrząs psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej, roli jaką pełniła ona w rodzinie, wystąpienia zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, procesu leczenia doznanej traumy, umiejętność odnalezienia się w nowej rzeczywistości członków rodziny zmarłego, zdolność zaakceptowania obecnego stanu rzeczy, wiek pokrzywdzonego.

Zadośćuczynienie ma za zadanie kompensatę doznanej krzywdy spowodowanej przedwczesną utratą członka rodziny, zerwaniem więzi łączących pokrzywdzonego z bliskim zmarłym, ma pomóc mu dostosować się do nowej rzeczywistości.

Żądanie przez powódkę w okolicznościach tej sprawy zadośćuczynienia w wysokości 30.000 zł jest wygórowane.

Jakkolwiek twierdzi powódka, że zmarła córka A. S. była jej najukochańszym, najmłodszym dzieckiem, niemniej nie mieszkała od kilku lat z powódką, miała własną rodzinę, trójkę dzieci i męża. Powódka mieszkała wówczas i nadal mieszka z mężem i dwójką synów, ma jeszcze drugą córkę. Nie pozostała więc osamotniona po śmierci córki, zwłaszcza, że pomagała zięciowi w opiece nad wnukami, miała wsparcie swojej rodziny, w chwili śmierci córki była osobą dojrzałą w wieku emerytalnym. Nie uległa osłabieniu jej aktywność życiowa skoro po śmierci córki zajęła się opieką nad małoletnimi wnukami.

Wprawdzie niewątpliwie powódka cierpiała po stracie córki, nie mogła przeboleć tej straty, jednakże nie można stwierdzić, że nastąpiło znaczne pogorszenie jej sytuacji życiowej, całkowite osamotnienie, czy brak oparcia w innych członkach rodziny.

Wprawdzie zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny i musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość, jednakże jego wysokość nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy.

W ocenie Sądu Okręgowego, uwzględniając wszystkie okoliczności rozpoznawanej sprawy odpowiednią sumą zadośćuczynienia dla powódki za śmierć córki będzie kwota 15.000 zł, która w sposób należyty zrekompensuje jej krzywdę i traumatyczne przeżycia związane ze śmiercią córki.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok z mocy art. 386 § 1 kpc w ten sposób, że zasądzoną na rzecz powódki kwotę 30.000 zł obniżył do 15.000 zł a koszty procesu między stronami wzajemnie zniósł (art. 100 zd 1 kpc) oraz obniżył do 750 zł wysokość opłaty od pozwu należnej Skarbowi Państwa od strony pozwanej i nie obciążył powódki dalszą częścią tej opłaty (art. 113 ust 4 u.k.s.o.).

W pozostałej części Sąd oddalił apelację stosownie do art. 385 kpc jako nieuzasadnioną. Koszty postępowania apelacyjnego wzajemnie zniósł zgodnie z art. 100 zd. 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc wobec uwzględnienia apelacji w połowie.